

Stelmaszewski, Andrzej

Sytuacja społeczno-ekonomiczna oczekujących na mieszkania w województwie płockim

---

Notatki Płockie 26/1-106, 44-46

1981

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

- ju społeczno-ekonomicznego rejonów uprzemysławianych, Warszawa 1975, s. 218.
- 3) J. Mariański, Z badań nad integracją wychodźców ze wsi z ludnością miejską, «Notatki Płockie» 1978, nr 2, s. 31—37.
  - 4) P. Kryczka, Adaptacja ludności napływowej do społeczności uprzemysłowionego miasta, [w:] Przemiany miejskich społeczności lokalnych w Polsce, Warszawa 1974, s. 214.
  - 5) J. Mariański, O niektórych przejawach więzi społecznej w rozwijającym się mieście, «Kultura i Społeczeństwo» 1973, nr 3, s. 174.
  - 6) A. Preiss, Kadra techniczna w nowoczesnym przedsiębiorstwie przemysłowym, Warszawa 1972, s. 400—401.
  - 7) E. Kaltenberg-Kwiatkowska, Z badań nad integracją społeczności miejskiej, «Zeszyty Badań Rejonów Uprzemysławianych» 1976, nr 63, s. 119 i s. 111—113.
  - 8) J. Szmagalski, Wzory i elementy stylu życia młodej inteligencji płockiej pochodzenia chłopskiego, „Zeszyty Badań Rejonów Uprzemysławianych” 1977, nr 66, s. 212—213.
  - 9) W. Mirowski stawia hipotezę, że „osoby migrujące na dalsze odległości odznaczają się mniejszym ustabilizowaniem niż osoby zamieszkałe bliżej rodzinnej miejscowości”. W. Mirowski, Przemiany społeczne w małym mieście a procesy migracyjne, Wrocław — Warszawa — Kraków — Gdańsk 1976, s. 180.
  - 10) Jak wynika z badań D. Markowskiej, w pierwszym okresie uprzemysławiania rejonu płockiego typ zabezpieczeń wzajemnych w kontaktach rodzinnych pomiędzy miastem i wsią zaznaczał się bardzo wyraźnie. Rodzina wiejska pełniła wobec wychodźców funkcje asekuracyjno-ekonomiczne (np. pomoc żywnościowa, spłaty z gospodarstwa), czasem funkcje wychowawcze (np. opieka nad dziećmi przed okresem szkoły podstawowej), otrzymując w zamian różnego typu świadczenia ze strony wychodźców. D. Markowska, Rodzina wiejska w rejonie Płocka (z badań ankietowych wsi Brudzeń Duży), «Zeszyty Badań Rejonów Uprzemysławianych» 1963, nr 6, s. 7—50.
  - 11) Istnieje swoista norma środowiskowa nakazująca pomaganie „swoim”. Jednak, jak piszą E. Łysiowa i B. Ofierski, „wraz ze wzrostem wykształcenia grupy wychodźców, a także z rosnącą ich stabilizacją w mieście, ten typ kontaktów ulega zmianie, a mianowicie rodzina wiejska i gospodarstwo pełnią swoje funkcje ekonomiczno-asekuracyjne w coraz mniejszym stopniu”. E. Jagiełło-Łysiowa, B. Ofierski, Społeczność wiejska w płockim rejonie uprzemysławianym, w: Rozwój społeczno-gospodarczy rejonu uprzemysławianego. Na przykładzie rejonu Płocka, Warszawa 1973, s. 391.
  - 12) Znane jest zjawisko ściągania do miasta przez osiadłych w nim imigrantów krewnych i znajomych z własnych wsi, opiekowanie się młodszym rodzeństwem w okresie zdobywania zawodu i nauki, pomoc w wyszukiwaniu odpowiedniej pracy itp. Por. K. Dobrowolski, Rola podłoża historycznego w różnicowaniu kulturowym ludności zaplecza Kombinatów Tarnobrzeskich na prawym i lewym brzegu Wisły, «Zeszyty Badań Rejonów Uprzemysławianych» 1965, nr 13, s. 257.
  - 13) Bardziej intensywną więź o charakterze osobowym z krewnymi utrzymywały rodziny rejonu konińskiego przy mniejszych odległościach przestrzennych. Z. Tyszka, Badania nad rodziną robotniczą w uprzemysławianym rejonie konińskim, «Zeszyty Badań Rejonów Uprzemysławianych» 1976, nr 65, s. 229.
  - 14) J. Mariański, Dynamika kontaktów społecznych wsi podmiejskich z Płockiem, «Wieś Współczesna» 1977, nr 11, s. 79. Uzyskane wskaźniki powiązań z miejscowością rodzinną — choć wysokie — nie dorównują tym, które ustalono w badaniach nad ludnością napływową do Puław. U 66,5% respondentów były to odwiedziny częste, u dalszych 19,6% — z racji ważniejszych uroczystości rodzinnych i świątecznych, zaś 7,7% reprezentowało kontakty sporadyczne i tylko 4,8% było zupełnie bez łączności ze stronami rodzinnymi. P. Kryczka, Adaptacja ludności napływowej..., dz. cyt. s. 209; por. E. Kasprów. Adaptacja i integracja społeczno-kulturowa ludności napływowej w Sosnowcu «Górnośląskie Studio Socjologiczne» 1977, t. XII, s. 298.
  - 15) Por. D. Niewiara-Sobczak, Rodzina robotników Huty Aluminium w Skawinie, [w:] Studia nad załogą Huty Aluminium w Skawinie, Wrocław — Warszawa — Kraków 1969, s. 296.
  - 16) K. Dobrowolski, Studia nad życiem społecznym i kulturą, Wrocław — Warszawa — Kraków 1966, s. 280.

ANDRZEJ STELMASZEWSKI

Sytuacja społeczno-ekonomiczna oczekujących na mieszkania w województwie płockim

Zgodnie z decyzją Zarządu Centralnego Związku Spółdzielni Budownictwa Mieszkaniowego z 12 stycznia 1978 r. we wszystkich spółdzielniach w kraju został wprowadzony elektroniczny system ewidencji członków i kandydatów. W pierwszym etapie tj. w latach 1978—1979 wnioski, nazywane potocznie komputerowymi wypełniali członkowie spółdzielni oczekujący na przydział mieszkania. Aktualnie systemem tym objęto całość rejestrowanych przez spółdzielnie potrzeb mieszkaniowych a więc także i kandydatów. Wypełniane przez członków i kandydatów nowe wnioski zawierały 65 rozmaitych danych określających skład rodziny, warunki zamieszkania, sytuację zawodową, okres oczekiwania na mieszkanie itp.

Wnioski te przetworzono w zakładach elektronicznej techniki obliczeniowej w Warszawie, Płocku i Gdańsku. W następstwie tych działań uzyskano wykazy członków (kolejnościowe oraz alfabetyczne z podziałem m. in. na młode małżeństwa, rodziny wielodzietne, rencistów i emerytów) jak i szereg materiałów analitycznych, obrazujących aktualne warunki zamieszkiwania członków oczekujących na mieszkania spółdzielcze. Wykazy wykorzystano w poszczególnych spółdzielniach przy rozdziale mieszkań. Natomiast analizy stanowią pomocniczy materiał do wykorzystania przy podejmowaniu wielu decyzji określających politykę budowlaną i mieszkaniową.

Niniejsze opracowanie przedstawia część z bogatych materiałów uzyskanych w wyniku wdrożenia elektronicznego systemu ewidencji w spółdzielniach województwa płockiego.

* * *

Aktualnie na mieszkania spółdzielcze w województwie płockim oczekuje 12.184 osób zarejestrowanych jako członkowie i 18.781 kandydatów. Jednakże bieżące zapotrzebowanie zaewidencjonowane w spółdzielniach jest mniejsze i obejmuje 24.290 gospodarstw domowych, ponieważ wśród kandydatów 12.106 osób jest pełnoletnich. Spośród ogółu członków oczekujących na mieszkanie w spółdzielniach województwa płockiego nowe wnioski złożyło 11.523 tj. ca 94,6%. W tej zbiorowości 6.192 osób stanowiły kobiety, 5.331 — mężczyźni. Najliczniejszą grupą były osoby w wieku 20—29 lat — 6.300 czyli 54,7% ogólnej liczby. Do 39 lat liczy sobie 81,2% ankietowanych. Wiek powyżej 60 lat osiągnęło 381 członków. Większość członków spółdzielni to osoby pracujące. 867 studiuje lub uczy się stacjonarnie, a poza emerytami i rencistami — 599 nigdzie nie pracuje. Przeważają pracownicy zatrudnieni na stanowiskach — 5.096 (44,2%). Na stanowiskach umysłowych — pracuje 4.187 osób. Minimalny jest udział chałupników (23 osoby) i zatrudnionych na umowie agencji (62). Tylko 281 osób nie ukończyło szkoły podstawowej. 3.870 legitymuje się świadectwem dojrzałości, wykształcenie półwyższe i wyższe posiada — 1.937 osób. Najwięcej członków — to ludzie z wykształceniem podstawowym (2.342) i zasadniczym zawodowym (2.482).

Dane o aktualnym miejscu stałego zamieszkania potwierdzają tezę, o trwającej w naszym województwie migracji ludności wiejskiej do miast. Spośród objętej analizą zbiorowości aż 4.557 tj. blisko 39,5% aktualnie zamieszkuje na wsi.

Chociaż w większości bo w 5956 w gospodarstwach członków spółdzielni województwa płockiego są dzieci, to jednak znaczny jest udział rodzin bezdzietnych (5.567 — 48,3%). Związane jest to z wystąpieniem po mieszkaniach spółdzielcze wielu osób samotnych: panien (2.529), kawalerów (1.405) oraz 434 rencistów i emerytów. Niewielka jest grupa rodzin wielodzietnych — 455, mimo że wśród nich ujęto już rodziny z trojgiem dzieci. Napływ ich do spółdzielni mieszkaniowych daje się zaobserwować po likwidacji nowego budownictwa rad narodowych (3/4 liczby tych rodzin tj. 362 przyjęto do spółdzielni województwa płockiego w latach 1975—1978).

O zmianach w składzie gospodarstw domowych świadczy również przeważająca ich liczba z jednym dzieckiem — 3.228 (a więc 54,2% posiadających dzieci). Dwoje dzieci wchodzi w skład 2.273 gospodarstw domowych; 2.020 gospodarstw domowych oczekuje na mieszkanie spółdzielcze dłużej niż 6 lat, większość bo 9.503 — do 5 lat. W jakich warunkach oczeku-

ją na mieszkania członkowie spółdzielni w województwie płockim?

701 osób korzysta z hoteli pracowniczych, 1.297 wnioskodawców bądź ich współmałżonkowie są właścicielami gospodarstwa rolnego, ogrodu hodowlanego, domu jednorodzinnego. działki budowlanej czy też mieszkania własnościowego. Najwięcej — 3.104 gospodarstw domowych mieszka w lokalach kwaterunkowych, 1.772 — zakładowych; 1.360 w prywatnych małych domach mieszkalnych. Duży jest udział (4.108) gospodarstw, które aktualnie zamieszkują w domach jednorodzinnych. Większość jednak gospodarstw ubiegających się o mieszkania spółdzielcze użytkując aktualnie zajmowane lokale jako członkowie rodzin (7.442), bądź na zasadzie podnajmu u osób obcych (1.408). Przydziałami wydanymi na wnioskodawców bądź ich współmałżonków dysponuje tylko 2.223 wnioskodawców. Ogólnie ujmując tylko co trzecia rodzina (3.313) posiada samodzielne mieszkanie, natomiast aż 4.897 użytkuje je wspólnie z innymi użytkownikami. 2.900 gospodarstw zajmuje mieszkania niesamodzielne stanowiące wyodrębnione izby w mieszkaniach. Uległa zmniejszeniu, ale jeszcze jest znaczna liczba gospodarstw (422) użytkujących pomieszczenia niemieszkalne. 251 lokali znajduje się w budynkach przeznaczonych do rozbiórki ze względu na zły stan techniczny, dalszych 95 ulegnie rozbiórce, gdyż znalazło się na terenach przyszłych inwestycji miejskich. Trudne warunki zamieszkiwania uwidaczniają szczególnie dane o standardzie dotychczas zajmowanych lokali. W mieszkaniach o powierzchniach uznanych za normatywne (powyżej 7 m² powierzchni mieszkalnej) zamieszkuje 4.864 rodzin. Jeszcze 3.524 rodzin użytkuje mieszkania, w których na osobę przypada poniżej 5 m² powierzchni mieszkalnej, w granicach 5—7 m² p.m. użytkują mieszkania osoby wchodzące w skład 3.135 gospodarstw domowych. Z aktualnie zajmowanych lokali jeszcze 1.431 są bez wyodrębnionej kuchni. W 5.436 mieszkaniach z kuchni korzysta 5.884 gospodarstw, natomiast aż w 5.149 przypadkach jest on poza budynkiem. Mieszkanie z co ma 3.866 gospodarstw domowych z wc zaledwie 2.351.

Rozszerzyło się używanie gazu, głównie przez rozwój dystrybucji butli propan — butan (5444 lokali), w mniejszym zaś zakresie z gazu sieciowego (332). Aktualnie 3112 gospodarstw ubiega się o mieszkanie kategorii M-1 i M-2. 5.057 — M-3, M-4 — 3.023, dalszych 309 — M-5 i M-6 — 22. Jednakże docelowo tylko 331 wnioskodawców pragnie mieszkań M-2, 1.923 — M-3, zaś większość bo 5.205 M-4 (95,2% ogółu). Perspektywiczne zapotrzebowanie na mieszkania M-5 zgłasza 924 rodzin, a 44 M-6. Porównanie tych danych wskazuje na kolejny dylemat dla polityki rozdziału mieszkań (szczególnie przyszłych zamian mieszkań).

Wśród ogólnej liczby ankietowanych gospodarstw 34,5% (3.996) zaliczonych jest do młodych małżeństw. Wśród nich jako członkowie figurują w 2.122 przypadkach mężczyźni, a w 1.874 — kobiety. Co ósma z tych osób posiada wykształcenie powyżej średniego, tylko 10 nie posiada wykształcenia podstawowego. Większość z nich ukończyła szkołę średnią (1.357) i zasadnicze zawodowe (1.258). Na stanowiskach robotniczych zatrudnionych jest 2.153 osób, 63 studiuje (220 w ogóle nie pracuje). Większość młodych małżeństw zamieszkuje już w mieście (2.517).

Przeważają małżeństwa z jednym dzieckiem — 2.039, z dwojgiem zaś — 1.012. Troje i więcej dzieci posiada 80 z tych gospodarstw. 865 młodych małżeństw nie posiada jeszcze dzieci. O rozkładzie rodziny wielopokoleniowej świadczy niewielki odsetek (2,2%) tych, które nowe mieszkania pragną użytkować wspólnie z rodzicami (nadto 156 z innymi osobami). 1.079 młodych małżeństw aktualnie zajmuje lokale kwatérunkowe, a 658 — zakładowe. Natomiast 1.934 — zamieszkuje w domach jednorodzinnych i małych domach mieszkalnych. Niewielka tylko grupa (301) użytkowuje mieszkania spółdzielcze. Spośród omawianych gospodarstw jedynie 735 jest głównymi lokatorami, dominuje zaś zamieszkiwanie w charakterze członka rodziny — 2.652 (66,4%) oraz podnajmu u osób obcych (565). 177 młodych małżeństw zajmuje pomieszczenia niemieszkalne. Samodzielne mieszkanie posiada co czwarte młode małżeństwo (1.084). W 1.808 przypadkach na osobę przypada do 5 m², a w 1.220 — od 5 do 7 m² powierzchni mieszkalnej. W 2.273 lokalach użytkowanych przez młode małżeństwa z kuchni korzysta kilka rodzin, w 713 — brak wyodrębnionego tego pomieszczenia pomocniczego. W większości mieszkań brakuje urządzeń technicznych, które w odczuciu społecznym stanowią niezbędny standard wyposażenia. 2.406 młodych małżeństw korzysta z mieszkań, w których nie ma łazienek, a w 2.061 przypad-

kach ustęp jest poza budynkiem. Aż 1.825 gospodarstw korzysta z wodociągu znajdującego się poza budynkiem, 1.972 — podobnie usytuowanej kanalizacji. Ogrzewanie piecowe występuje w 2.171 mieszkaniach, a z centralnie dostarczanej ciepłej wody korzysta 780 młodych małżeństw. Aż w 2.157 lokalach wnioskodawców brak jest gazu.

Większość bo 2.237 tych gospodarstw występuje aktualnie o mieszkania kategorii M-3 (oM-4 — 1.433). Natomiast docelowo tylko 364 pragną zachować lokal w typie M-3, natomiast zapotrzebowanie przesunie się głównie na M-4 (2.178 a więc 54,5%).

* *
* *

Spośród 12.106 pełnoletnich kandydatów już 7.847 (64,8%) zgromadziło w wymaganej kwocie wkłady mieszkaniowe. Wobec przeprowadzenia w 1977 roku w województwie płockim powszechnego naboru członków do spółdzielni, większość bo 6.909 kandydatów zgromadziło wkłady mieszkaniowe dopiero w latach 1978—1980. Są oni w przeważającej liczbie w wieku 20—29 lat (5.024), zaś 593 do 20 lat. Ubieganie się o mieszkanie w związku z założeniem rodziny dotyczy 3.610 kandydatów. Z miast województwa płockiego pochodzi 4.244 kandydatów, dużą grupę stanowi podejmująca pracę w mieście ludność wsi (3.603 osoby). W rodzinach 1.596 kandydatów jest jedno dziecko, w 1.016 dwoje, w 256 — troje i więcej. Natomiast wśród ogółu kandydatów, którzy zgromadzili wkłady mieszkaniowe aż 63,5% (4.979) to rodziny bezdzietne. 2.141 kandydatów reprezentuje młode małżeństwa, 237 — to emeryci i renciści. 1.576 kandydatów dysponuje samodzielnie użytkowanymi mieszkaniami, większość jednak bo 4.654 rodzin kandydatów zajmuje odrębne lokale ale użytkowane wspólnie z innymi osobami, z reguły jako członkowie rodziny. 88 rodzin zajmuje domy przeznaczone do rozbiórki (głównie na terenach wsi), dalszych 231 zajmuje pomieszczenia niemieszkalne.

